

Výrost, J., Slaměník, I., Sollárová, E. (Eds.)

Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace

Praha, Grada 2019, 759 stran

Publikace navazuje na předchozí texty autorů, tedy na publikace Sociální psychologie (Výrost, Slaměník, 1997, 2008) a na tři díly aplikované sociální psychologie (Výrost, Slaměník, 1998, 2001; Komárková, Slaměník, Výrost, 2001). Autoři si kladou za cíl vybranou problematiku, i přes značnou šíři oblasti, pojednat uceleně a komplexně.

V úvodním **oddílu A**, věnovaném **teorii sociální psychologie** se publikace zaměřuje na **předmět a historii sociální psychologie**, seznamuje stručně s předpoklady a vývojem zvolené oblasti jako samostatné vědní oblasti. Pokračuje charakteristikou vývoje jejího zaměření v kontextu společensko-historických událostí 20. století. Tento úvod je ještě doplněn o klíčový koncept socializace.

V druhé části prvního oddílu zaměřují autoři pozornost na **jedince** v kontextu **sociálního chování**, tedy zejména na ty aspekty osobnosti, které jsou formovány v kontaktu se sociálním světem. Na identitu a sebereflexi jedince, jeho postoje, motivaci a na problematiku rodu v psychologii. Třetí díl úvodního teoretického bloku je věnován **jedinci v interakci** a věnuje se procesům a fenoménům souvisejícím s interpersonálními interakcemi. Přináší klasické i současné poznatky k oblastem, jako je sociální poznávání, komunikace, konflikty, agrese, ale také afilace, atraktivita a láska, prosociální chování a další. Závěrečná část tohoto oddílu se pak přesouvá k problematice **skupin** a skupinových fenoménů. Uzavírá ji mezikulturní psychologie, oblast, která stála v počátcích sociální psychologie jako samostatné disciplíny a která v současnosti stále nabývá na významu. Kvalitní poznání kulturních vlivů a specifík, stejně jako zohlednění těchto aspektů v našem procesu poznávání a bádání se ukazuje jako stále potřebné.

Sociální psychologie jako disciplína v průběhu svého vývoje aktivně pracovala také na rozvíjení metod poznání a právě s otázkami měření souvisela některá její kritická období. **Oddíl B** nové publikace, který se právě věnuje **metodám sociální psychologie**, je tak velmi důležitou a vzhledem k dynamickému rozvoji metod stále aktuální oblastí celé problematiky sociální psychologie. Je v něm věnována pozornost nárokům na použití metod v oblasti sociální psychologie. Věnuje se posléze jednotlivým základním způsobům odborného psychologického poznání, jako je pozorování, experiment, dotazování a analýza produktů a zdůrazňuje právě jejich specifika z hlediska zaměření do oblasti sociálně psychologické diagnostiky či výzkumu. Dalo by se jistě souhlasit s tím, co se píše v kapitole o psychodiagnostice v sociální psychologii, tedy, že *není jiná psychodiagnostika, než sociální*. Přesto lze jistě jen ocenit, že publikace však dobře poukazuje na ty fenomény a postupy, které se specificky zabývají určitými oblastmi, např. rodinnými vztahy. Dále se text věnuje jak tradičním oblastem, jako je měření postojů, tak relativně novějším oblastem, jako je sociální neurověda a její metody. Zařazena je i kapitola o analýze sociálních sítí (Social network analysis), která nás přehledně provede jak historickými souvislostmi, tak současným využitím postupu. Celý oddíl ve 14 kapitolách pojednává o řadě inspirativních postupů, uzavřen je pak kapitolou, která tvoří určitý úvod do problematiky analýzy a zpracování dat v sociálních vědách.

Třetí **oddíl C** se zaměřuje na **aplikovanou sociální psychologii**. Ve své první části se věnuje **východiskům a zdrojům aplikované sociální psychologie**, kde pojednává o rozvoji této

oblasti, tvorbě a hodnocení intervencí a specificky se také věnuje sociálně psychologickému výcviku jako typu intervence zaměřené na rozvoj sociálních kompetencí. Ve druhé části oddílu se v jedenácti kapitolách věnuje publikace člověku v kontextu sociálních institucí. Od těch přirozených, jakými je rodina, komunita, škola, pracovní organizace, až po sekty a nová náboženská hnutí. V kontextu vzdělávání je pozornost věnována i interpersonálním faktorům školní úspěšnosti, hledá odpovědi na otázku, jak se kvalita vztahu učitele a žáka propojuje s motivací žáků a jejich akademickou úspěšností. Publikace se věnuje i proměnám v poznacích ohledně spotřebitelského chování, komunikaci v kontextu digitálního světa či odlišných kultur a dalším. Ve třetí části se zaměřuje na 11 vybraných témat potkávajících **jedince v sociálním světě**, jako jsou sociální psychologie předsudků či pověrčivosti. Věnuje se problematice osamělosti, nezaměstnanosti, sociálně psychologickému pojetí zdraví a nemoci,

bezpečí a dalším zajímavým a aktuálním tématům a poukazuje tak dynamičnost vývoje této oblasti.

Výchozí texty již dlouhou dobu slouží jak pro studenty oboru psychologie a souvisejících věd, tak těm, kdo mají seriózní zájem se o oblasti sociální psychologie něco dozvědět. Umožňují poznat její základy, teoretické přístupy i aplikace a konkrétní podoby intervencí. Přibližují její kořeny, vývoj i současné poznatky. Se čtenářem komunikují čtivou a srozumitelnou formou, přitom jsou založené na odborných a aktuálních poznatcích s kritickým náhledem na uvedené oblasti. Nyní jsou tyto texty dostupné v ještě ucelenější podobě. Kniha zachycuje obrovskou škálu zajímavých aspektů lidského chování a prožívání v kontextu sociálních vztahů, stejně jako dobrodružství jejich poznávání. Domnívám se, že se autorům jejich záměr o komplexní pojednání problematiky zdařil, síly na tomto úkolu spojilo celkem 35 odborníků, reprezentantů celé řady zejména českých a slovenských výzkumných institucí a vysokých škol.

Hedvika Boukalová

<https://doi.org/10.14712/23366486.2020.6>